

DIVADELNÍ NOVINY

1. Ten musel jít z kola ven (II)

05.03.2024 Divadelní noviny

strana: 16 rubrika: Paměti, reportáže, deníky

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadla (3); Ostravě (3); Státního (3); činohry; divadlo; moravskoslezské; Národní

Jiří Fišer

Konzultantem mé diplomové práce byl Milan Uhde. Psal jsem ji na téma Komika předscén Voskovce a Wericha. S Ivoem Kučerou jsme hráli Baladu z hadrů. Ivo ponocného, já antouška, jakože Voskovce a Wericha. Trapně zřejmě...

u wericha Na Kampě

Napsali jsme panu Werichovi, jestli by byl tak laskav a přijal nás, že děláme jeho hru. A on nám odepsal: Kluci, přijedte. Jeli jsme s Ivoem vlakem. Třáslí jsme se, vymýšleli si, jak to všecko dopadne. Třeba že Werich řekne paní Zdeničce: Zdeničko, postav na kafe, kluci přijeli až z Brna... No, přišli jsme na Kampu, stáli jsme před jeho domem a v ten okamžik přijížděl ve svém volkswagenu. Měl na sobě kostkované bílo-černé jakoby sako, vypadal úžasně. Šli jsme s ním nahoru a pan Werich se najednou otočil a zavolal: Zdeni, postav na kafe, kluci přijeli. To nás oba s Ivoem odbouralo. A Werich: Čemu se smějete? A my jsme mu vyprávěli, jak jsme si představovali, jak to bude, až přijedeme.

Bylo to nádherný setkání. Mám z něj před sebou ještě jeden obraz a o něm rád vyprávím. Werich leží na divanu, zamyslí se a říká: Víte, kluci, tam ti šašci na Hradě, a takhle hodí hlavou, mně můžou tak políbit prdel. To byl velký zážitek.

Ale při obhajobě diplomové práce komouši v komisi řekli: Počkejte, vy tady píšete, že na základě rozhovoru s panem Werichem ta předscéna vznikla... Ale to tak nebylo, v knihách to tak není, to bylo všechno politické, soudruhu Fišere. Oni od začátku věděli co a jak! A já: Ne, to není pravda, spadla kulisa, museli zatáhnout oponu, kolegové je vystrčili dopředu a řekli - bavte lidi, než to spravíme. Tak nám to řek pan Werich a já bych mu to věřil. Ti v komisi mi to neuznali a že prý jsem se nepoctivě dověděl něco, co jsem se dovědět neměl. Protože v knihách to bylo jinak. Ale ono to jejich divadlo nebylo protifašisticko-politické hned od počátku. Zprvu to byla prostě přča. Kvůli tomu mi nedali červený diplom, jak se tomu říkalo, když máte dobré známky. To samozřejmě dnes nehraje žádnou roli a nikdy nehrálo, ale v ten okamžik mě to trochu mrzelo.

Ostrava

Všichni absolventi jsme dostali nabídku z chebského divadla (Západočeské divadlo v Chebu - pozn. red.), abychom tam šli do angažmá. To tehdy byla móda, "koupit" celý ročník. Kačerův šel třeba do Ostravy. Do Chebu odešli téměř všichni - Alenka Svatošová, Ivo Kučera, Ivanka Valešová, Jindra Brendlová, Jiří Schmiedt... Kromě Saši Gasnárkové, která dostala nabídku do **Státního divadla v Ostravě**, a Jardy Dostála, který zamířil do Horáckého divadla v Jihlavě... A kromě mě.

Mně se do Chebu nechtělo. Když jsem byl ve čtvrtáku, Pavel Hradil, který studoval režii a už byl v Ostravě, říkal: Hele, Jirko, nechceš jít k nám k Bezručům? A já: Jo, jo. Tak jsem trochu zradil kamarády, ale myslím, že jsem udělal dobře, protože v té době Cheb nebyl zas tak zajímavý... V té době! Potom tam přišel Jan Grossman, ale to už byla jiná éra.

Takže mezitím jsem prožil v Ostravě nádherné období, byť s vyhazovem, ale k tomu se dostaneme.

Ostrava byla tajemná, byla drsná, byla nádherná. Bylo to po všech stránkách progresivní město. I co se týče hudby a divadla. I po odchodu Honzy Kačera (z Divadla Petra Bezruče, 1964 -pozn. red.) tam zůstala spousta skvělých lidí. Pavel Hradil si s sebou vzal asi tři nebo čtyři ze svého ročníku... Drahomíru Hofmanovou, Miloslava Čížka... Byl tam výtvarník Jan Dušek, můj velký kamarád. Dělal nádherné scénografie, hodně spolupracoval právě s Pavlem Hradilem. Takže... bylo to pro mne velice dobré období.

Jan Kačer tam zanechal víc než jen ten zvláštní divadelní duch. Zůstala po něm ochota dělat věci navíc - víc, než bylo zapotřebí.

V tom hrát nemůžu

Ale byla to doba normalizace.

A v letech 1970-1971, zhruba v tom období, probíhaly prověrky. Každý musel přijít před komisi patnácti soudruhů a dostal základní otázku: Jaký je váš postoj ke vstupu Varšavské smlouvy a Sovětského svazu do Československa? Očekávala se jediná odpověď typu "souhlasíme s tím", "vyvedli nás z bludu", "pomýlili jsme" atd.

Já byl v té době hodně drzej. Nějaké hranice, limity pro mě neexistovaly.

Řekl jsem: Promiňte, do toho vám nic není, to je moje osobní záležitost, a kdybych měl pocit, že se musím někde vyzpovídat, tak vím, kam mám jít. To si nedovedete představit, co se dělo.

Vedle ředitele Saši Lichého seděl herec Bohuslav Čvančara, takový menší člověk. Ten vyskočil - to jsem neviděl takový sportovní výkon, on opravdu vyskočil ze židle, až hlavou skoro narazil do stropu - a začal na mě řvát, že socialistická společnost mně dala všecko zdarma, všecko a... To je tvůj vděk, takhle se nám tady odvděčujete?! Seš talentovanej, ale to nic neznamená. Jsou ještě daleko vyšší cíle!

Asi za dva nebo tři dny jsem přišel do divadla a nikdo se mnou nemluvil. Nikdo nevěděl, co se vlastně stalo, co bude. A vyšlo obsazení nové inscenace. Soudruh ředitel Saša Lichý, který psával v padesátých letech i politicky poplatné hry, mě obsadil do své hry Černá ruka, což bylo něco jako mladá garda, o partičce pionýrů. A já koukám na to obsazení a vidím, že Jiří Fišer má hrát pionýra. Pomyslel jsem si: To si snad ze mě dělá srandu, nebo co? Chce mě napravit přes Černou ruku? Co se to tady děje?! Tak jsem vlítl do ředitelny a říkám: Pane řediteli, to ne, já v tom nemůžu hrát. A ředitel: Proč bys nemohl? A já: Nezlobte se, ale po tom všem, po tom šedesátým osmým roce, ty prověrky a to všechno, a vy mě obsadíte do role pionýra?! V tom hrát nebudu! Podíval se na mě a řekl: Jo, budeš. A já: Ne, nebudu, opravdu ne. Vyměňte mě. On na to: Ne. Za pár dní je první čtená, tak tě tam čekám. A já tam nepřišel.

No tak to byl poprask na laguně.

Večer bylo představení, to se mnou už vůbec nikdo nemluvil... Jako by si všichni v divadle říkali: Co nám to tu přinesl za atmosféru, ten drzý Fišer...?

Druhý den ke mně poslali kurýra s pokynem, že se musím dostavit. Tak jsem přišel do divadla, kde byla velká schůze ROH o tom, co že udělají s Fišerem?! Nejen ta prověrka, ale on navíc ještě odmítá hru! Ale on si přece nemůže dovolit říct, že v něčem nebude hrát! Konalo se to dole v tom slavném bezručáckém klubu. Tak jsem se tam vydal, ale zastavili mě a zeptali se, jestli jsem v ROH. Řekl jsem, že ne, a oni že tam nemůžu, když nejsem člen a neplatím příspěvky. Takže se jednalo o mně beze mě.

Ale měl jsem tam pár dobrých kamarádů, občas někdo vylítl nahoru a řekl: Víš, co o tobě řekla ta...? No ty vole...

Večer jsem se v tom klubu samozřejmě opil. Na záchodě najednou vedle mě stojí Jirka Wimmer, který hrál v té době taky u Bezručů. Byli jsme dobří kamarádi, on se tak na mě koukal a říkal: Ty vole, prej můžeš dostat padáka, to je dobrý, to já chci taky. Stala se z toho taková prapodivná tragifraška. Výpověď mám dodneška pověšenou doma na zdi v rámečku. Jsem na ni hrdej.

Doba není nikdy zlá

Od Bezručů mě vyhodili, ale dostal jsem pozvánku od tehdejšího šéfa **Činohry Státního divadla v Ostravě** Radima Kovala, jestli bych přišel k němu do kanceláře. No proč bych nepřišel? Koval měl takovou zvláštní mluvu, pořád používal slovo tedy. Řekl mi: Tedy, Jirko, dobrý den. Tedy já vás sledoval, tedy, na jevišti Petra Bezruče, tedy, tedy myslím si, že tedy, kdybyste měl zájem tedy, tak já vám nabízím angažmá, tedy. A stranicky se za vás zaručím tedy. Kdo by řekl ne!

No tak jsem nastoupil do **Státního divadla v Ostravě** (dnes **Národní divadlo moravskoslezské** - pozn. red.). Byla tam spousta báječných herců, báječných lidí. Nemělo to sice tu atmosféru jako u Bezručů, je to velký divadlo se všemi patřičnými atributy, ale to mně zas tak nevadilo. Když tam přišel nějaký nový režisér, jako třeba Honza Kačer (v letech 1976-1980 - pozn. red.), tak s ním vždycky přišlo něco nového, co člověka nakoplo. Něco se oprášilo -v těch závěsech je spousta prachu -, něco spadlo dolů a vyluxovalo se to novou snahou. Byli tam lidi, kteří se snažili pokud možno čestně se vyrovnat s tou děsivou dobou.

Když jsem hrál Thyla Ulenspiegela jako záskok za Standu Šárského, který si pár dní před premiérou zlomil nohu (a tutéž roli jsem hrál zakrátko i v Brně), měl jsem krásnej dialog s rybářem, který říká: Doba je zlá, víš, Thyle. A na to Thyl odpovídá: Doba není zlá, lidé jsou zlí. Doba není nic, doba se vytváří něčím. Něčím.

A tak to bylo i ve skutečnosti. Doba není nikdy zlá, zlí jsou lidi.

(Pokračování.)

Rozhovor s Jiřím Fišerem v červnu 2023 prostřednictvím aplikace Skype v rámci projektu Institutu umění - Divadelního ústavu Orální historie českého divadla natočila a pro Divadelní noviny zpracovala a upravila Lucie Čepcová.

Foto Soukromý archiv JF

Balada z hadrů (1969), zleva Jiří Fišer a Ivo Kučera

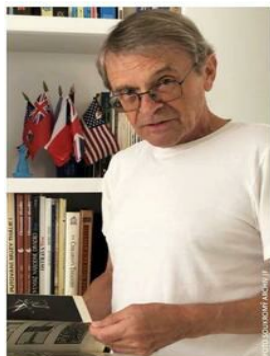
Foto Soukromý archiv JF

Jiří Fišer jako student JAMU (1967/1968)

FOTO SOUKROMÝ ARCHIV JF

Ten musel jít z kola ven (II)

Jiří Fišer

a jak! A já: Ne, to není pravda, spadla kulisa, museli zatáhnout oponu, kolegové je vystrčili dopředu a řekli – bavte lidi, než to spravíme. Tak nám to řek pan Werich a já bych mu to věřil. Ti v komisi mi to neuznali a že prý jsem se nepoctivě dověděl něco, co jsem se dovědět neměl. Protože v knihách to bylo jinak. Ale ono to jejich divadlo nebylo protifašisticko-politické hned od počátku. Zprvu to byla prostě práca. Kvůli tomu mi nedali červený diplom, jak se tomu říkalo, když máte dobré známky. To samozřejmě dnes nehraje žádnou roli a nikdy nehrálo, ale v ten okamžik mě to trochu mrzelo.

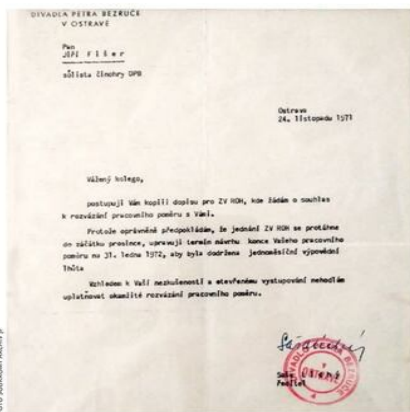
OSTRAVA

Všichni absolventi jsme dostali nabídku z chebského divadla (Západočeské divadlo v Chebu – pozn. red.), abychom tam šli do angažmá. To tehdy byla móda, „koupit“ celý ročník. Kačerův šel třeba do Ostravy. Do Chebu odešli téměř všichni – Alenka Svatošová, Ivo Kučera, Ivanka Valešová, Jindra Bradlová, Jiří Schmiedt... Kromě Saši Gasnářkové, která dostala nabídku do Státního divadla v Ostravě, a Jardy Dostála, který zamířil do Horáckého divadla v Jihlavě... A kromě mě.

Mně se do Chebu nechťelo. Když jsem byl ve čtvrtáku, Pavel Hradil, který studoval režii a už byl v Ostravě, říkal: Hele, Jirko, nechceš jít k nám k Bezručům? A já: Jo, jo. Tak jsem trochu zradil kamarády, ale myslím, že jsem udělal dobře, protože v té době Cheb nebyl zas tak zajímavý... V té době! Potom tam přišel Jan Grossman, ale to už byla jiná éra.

Takže mezitím jsem prožil v Ostravě nádherné období, byl s vyhozovem, ale k tomu se dostaneme.

Ostrava byla tajemná, byla drsná, byla nádherná. Bylo to po všech stránkách progresivní město. I co se týče hudby a divadla. I po odchodu Honzy Kačera (z Divadla Petra Bezruče, 1964 – pozn. red.) tam zůstala spousta skvělých lidí. Pavel Hradil si s sebou vzal asi

období, probíhaly prověrky. Každý musel přijít před komisi patnácti soudruhů a dostat základní otázku: Jaký je váš postoj ke vstupu Varšavské smlouvy a Sovětského svazu do Československa? Očekávala se jediná odpověď typu „souhlasím s tím“, „vyvedli nás z bludu“, „pomýlili jsme“ atd.

Já byl v té době hodně drzej. Nějaké hranice, limity pro mě neexistovaly. Řekl jsem: Promiňte, do toho vám nic není, to je moje osobní zleřizost, a kdybych měl pocit, že se musím někde vyzpovídat, tak vím, kam mám jít. To si nedovedete představit, co se dělo. Vedle ředitele Saši Lichého seděl herec Bohuslav Čvančara, takový menší člověk. Ten vyskočil – to jsem neviděl takový sportovní výkon, on opravdu vyskočil ze židle, až hlavou skoro narazil do stropu – a začal na mě rvát, že socialistická společnost mně dala všechno zdarma, všechno a... To je tvůj vděk, takhle se nám tady odvděčujes?! Seš talentovaná, ale to nic neznamená. Jsou ještě daleko vyšší cíle!

Asi za dva nebo tři dny jsem přišel do divadla a nikdo se mnou nemluvil. Nikdo nevěděl, co se vlastně stalo, co bude. A vyšlo obsazení nové inscenace. Soudruh ředitel Saša Lichý, který psával v padesátých letech i politicky poplatné hry, mě obsadil do své hry Černá ruka, což bylo něco jako mladá garda, o partičce pionýrů. A já koukám na to obsazení a vidím, že Jiří Fišer má hrát pionýra. Pomyslel jsem si: To si snad ze mě dělá srandu, nebo co? Chce mě napravit přes Černou ruku? Co se to tady děje?! Tak jsem vltl do ředitelny a říkám: Pane řediteli, to ne, já v tom nemůžu hrát. A ředitel: Proč bys nemohl? A já: Nežlobte se, ale po tom všem, po tom šedesátým osmým roce, ty prověrky a to všechno, a vy mě obsadíte do role pionýra?! V tom hrát nebudu! Podíval se na mě a řekl: Jo, budeš. A já: Ne, nebudu, opravdu ne. Vyměňte mě. On na to: Ne. Za pár dní je první čtená, tak tě tam čekám. A já tam nepišel.

No tak to byl poprask na laguně. Večer bylo představení, to se mnou už vůbec nikdo nemluvil... Jako by si všichni v divadle říkali: Co nám to tu přinesl za atmosféru, ten drzý Fišer...?

Druhý den ke mně poslali kurýra s pokynem, že se musím dostavit. Tak jsem přišel do divadla, kde byla velká schůze ROH o tom, co že udělají s Fišerem?! Nejen ta prověrka, ale on navíc ještě odmítá hru! Ale on si přece nemůžu dovolit říct, že v něm nebude hrát! Konalo se to dole v tom slavném bezručáckém klubu. Tak jsem se tam vydal, ale zastavili mě a zeptali se, jestli jsem v ROH. Řekl jsem, že ne, a oni že tam nemůžu, když nejsem člen a neplatím příspěvky. Takže se jednalo o mně beze mě.

Jiří Fišer jako student JAMU (1967/1968) FOTO SOUKROMÝ ARCHIV JF

Konzultantem mé diplomové práce byl Milan Uhde. Psal jsem ji na téma Komika před scénou Voskovce a Wericha. S Ivem Kučerou jsme hráli Baladu z hadrů. Ivo Janockého, já antouška, jakože Voskovce a Wericha. Trapně zřejmé...

U WERICHA NA KAMPĚ

Napsali jsme panu Werichovi, jestli by byl tak laskav a přijal nás, že děláme jeho hru. A on nám odepsal: Kluci, přijďte.

Jeli jsme s Ivem vlakem. Třáslí jsme se, vymýšleli si, jak to všechno dopadne. Třeba že Werich řekne paní Zdeničce: Zdeničko, postav na kafe, kluci přijeli až z Brna... No, přišli jsme na Kampu, stáli jsme před jeho domem a v ten okamžik přijížděl ve svém volkswagenu. Měl na sobě kostkované bílo-černé jakoby sako, vypadal úžasně. Šli jsme s ním nahoru a pan Werich se najednou otočil a zavolal

lal: Zdeni, postav na kafe, kluci přijeli. To nás oba s Ivem odbouralo. A Werich: Čemu se smějete? A my jsme mu vyprávěli, jak jsme si představovali, jak to bude, až přijedeme.

Bylo to nádherné setkání. Mám z něj před sebou ještě jeden obraz a o něm rád vyprávím. Werich leží na divanu, zamyslí se a říká: Vite, kluci, tam ti šaši na Hradě, a takhle hodí hlavou, mně můžou tak polbit prdel. To byl velký zážitek.

Ale při obhajobě diplomové práce komouši v komisi řekli: Počkejte, vy tady píšete, že na základě rozhovoru s panem Werichem ta předscéna vznikla... Ale to tak nebylo, v knihách to tak není, to bylo všechno politické, sou-druhu Fišere. Oni od začátku věděli co

Balada z hadrů (1969), zleva Jiří Fišer a Ivo Kučera FOTO SOUKROMÝ ARCHIV JF

tří nebo čtyři ze svého ročníku... Drahomíru Hofmanovou, Miloslava Čížka... Byl tam výtvarník Jan Dušek, můj velký kamarád. Dělal nádherné scénografie, hodně spolupracoval právě s Pavlem Hradilem. Takže... bylo to pro mne velice dobré období.

Jan Kačer tam zanechal víc než jen ten zvláštní divadelní duch. Zůstala po něm ochota dělat věci navíc – víc, než bylo zapotřebí.

V TOM HRÁT NEMŮŽU

Ale byla to doba normalizace. A v letech 1970–1971, zhruba v tom

báječných lidí. Nemělo to sice tu atmosféru jako u Bezručů, je to velký divadlo se všemi patřičnými atributy, ale to mně zas tak nevalilo. Když tam přišel nějaký nový režisér, jako třeba Honza Kačer (v letech 1976–1980 – pozn. red.), tak s ním vždycky přišlo něco nového, co člověka nakoplo. Něco se oprášilo – v těch závěsech je spousta prachu –, něco spadlo dolů a vyluxovalo se to novou snahou. Byli tam lidi, kteří se snažili pokud možno čestně se vyrovnat s tou děsivou dobou.

Když jsem hrál Thyla Ulenspiegel jako zázkok za Standu Šárského, který si pár dní před premiérou zlomil nohu (a tutéž roli jsem hrál zakrátko i v Brně), měl jsem krásné dialog s rybářem, který říká: Doba je zlá, vši, Thyle. A na to Thyl odpovídá: Doba není zlá, lidé jsou zlí. Doba není nic, doba se vytváří něčím. Někým.

A tak to bylo i ve skutečnosti. Doba není nikdy zlá, zlí jsou lidé.

(Pokračování.)

Rozhovor s Jiřím Fišerem v červnu 2023 prostřednictvím aplikace Skype v rámci projektu Institutu umění – Divadelního ústavu Orální historie českého divadla natočila a pro Divadelní noviny zpracovala a upravila Lucie Čepcová.

« zpět na začátek